

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Панайот Танчев

на дисертационния труд на доцент Вихър Манчев Ковачев, д.м., на тема: „Нови насоки при лечението на периферните нервни увреди” за присъждане на научната степен „Доктор на медицинските науки”.

Темата на представената за рецензия дисертация на доц. Вихър Ковачев е върху лечението на увредите на периферните нерви (ПНУ).

Известно е, че тези увреди са чести и винаги са стояли в центъра на вниманието на ортопеди-травматолози, неврохирурзи, физиотерапевти, кинезитерапевти и др. Трябва веднага да подчертая, че познанията в тази област непрекъснато се развиват в стремежа да се решат проблемите на тези невинаги успешно лекувани травми. Доц. Вихър Ковачев работи повече от 20 години върху ПНУ и е изявен наш специалист в тази област.

Обобщавайки казаното дотук, преценявам избора на темата на дисертацията като много подходящ и актуален.

Дисертацията е написана на 240 страници, включващи фотоси, таблици и фигури. Библиографската справка съдържа 340 литературни източника.

Трудът включва увод, цел и задачи, исторически бележки, анатомия и физиология на периферните нерви, класификация на увредите, физиология на нервната дегенерация и регенерация, нервно възстановяване, преглед на новите насоки, експериментална част, клинична част (като в отделни глави са разгледани увредите на различните периферни нерви и тяхното лечение, съотв. анатомия, материал и методи, резултати и изводи), обобщение, заключение, библиографска справка.

Целта на дисертацията на доц. Ковачев е формулирана ясно:

Въз основа на съвременните постижения в диагностиката и оперативното лечение да се изготви диагностично-терапевтичен алгоритъм при лечението на периферните нервни увреди и проблематичните нервни увреди (денервационно време над 3 месеца, дефект над 3-4 см, асоциираните – костно-сухожилни и съдови лезии, неуспех от предшестващи нервни реконструкции и увреди на plexus brachialis).

За постигането на гореизложената цел авторът си поставя 13 задачи, които в хода на изложението са разработени , а именно:

1. Комплексно проучване и анализ на съвременните микрохирургични оперативни техники
2. Проучване и внедряване на нови за страната ни оперативни техники
3. Проучване в експеримент на различните нервни анастомози
4. Проучване и внедряване в практиката на ETS и STS анастомозите при селектирани случаи
5. Внедряване на фибриновото лепило при различните анастомози като алтернатива на класическия шев
6. Мястото на симултантното приложение на нервно-реконструктивните методи и мускулно-сухожилния трансфер при определени случаи
7. Мястото на свободния функциониращ нервна присадък при увреда на plexus brachialis
8. Нервен трансфер или нервна реконструкция при проблематични нервни увреди
9. Невро-аугментация при частично регенерираните нерви, както и в комбинация с нервна реконструкция при стволови увреди
10. Прецизиране на предоперативната и интраоперативната електродиагностика и оптималния оперативен метод
11. Ентубулизационна техника при определени условия
12. Ранна електростимулация в постоперативния период
13. Да се изготви диагностично-терапевтичен алгоритъм при лечението на периферните нервни увреди

Главата “Исторически бележки” и свързаните с нея общи глави върху нивото на познанията в областта на периферните нерви и техните увреди (анатомия и физиология на периферните нерви, класификация на ПНУ, физиология на нервната дегенерация и регенерация, нервно възстановяване) са написани кратко и консистентно. Тук личи отличното познаване на тематиката от страна на дисертанта. Доц. Ковачев конспективно представя новите насоки при диагностиката и лечението на ПНУ.

Доц. Ковачев представя една обширна експериментална част. Трябва да отбележа, че през 1991 той успешно защити кандидатска дисертация на тема „Транслокация на масивни костни присадъци на съдово краче”, която включваше микрохирургически съдови анастомози на животни. Беше оценена много висока от тогавашните рецензенти и научния съвет по хирургия на ВАК. Базирайки се на своя голям опит от експериментална работа с животни, в своите настоящи изследвания доц. Ковачев проучва

възможностите на различните нервни шевове, анастомози и трансфери. Разделя опитните животни в 4 групи и една контролна група. Целта е да се установи дали има структурно-функционална взаимовръзка между нервното възстановяване и мускулното възстановяване чрез видеограми. Доц. Ковачев представя своите резултати в детайли и завършва тази част на труда си с изводи, които използва при следващата клинична част. Авторът намира, че на този етап златен стандарт остава ЕТЕ-анастомозата с автоприсадък, следван от двойна ETS-анастомоза (с или без присадък). Алтернатива на метода е ETS при големи дефекти като нервната регенерация би могла да се увеличи чрез промени в самата анастомоза (коса или спираловидна) и частична невротомия на донорния нерв през епинеурален прозорец. Доц. Ковачев обръща особено внимание на намаляването на разстоянието за нервна регенерация и на времето за мускулно възстановяване, а така също и на по-добрия коров пластицитет при използване на малки фасцикули от синергични нерви при ETS-анастомозите. Експерименталната част на дисертацията е, според мен, много ценна и заслужава висока оценка.

Клиничната част представя големия опит на автора, натрупан в периода 1994-2015 година. Материалът включва 373 случая, от които 260 с ПНУ и 113 с хронични компресионни невропатии. Използваните методи при проучванията са съответно представени. Приложена е и статистическа обработка.

Авторът подразделя тази част на съответни групи (увреди на периферните нерви на горния и на долния крайник) и подгрупи, като отделно се разглеждат ПНУ на различните периферни нерви и плексус брахиалис. За всеки нерв са представени съответно материал и методи, приложените оперативни техники, резултати, обсъждане и изводи. Авторът споделя своя опит от съвременните оперативни методи за лечение на ПНУ. Клиничната част е илюстрирана много добре. Според мен тази част от дисертацията е най-ценна, тъй като се правят важни изводи за лечението на различните ПНУ, обсъждат се ефективността на различните оперативни методи, представят се ценни препоръки с научно-приложно значение. Приемам този начин за представяне на спецификата на ПНУ при различните нерви за интересен и полезен за практиката.

Следва "Обобщение" на резултатите в табличен вид. Тази част изглежда доста кратка, но имайки предвид, че авторът е направил обсъждане и изводи при разглеждането на ПНУ на всеки един от отделните нерви, смятам използвания формат за приемлив.

На базата на големия материал и собствен опит доц. Ковачев е разработил терапевтичен алгоритъм за лечение на ПНУ, който е обосновано и консистентно разработен.

Запознавайки се подробно с дисертацията на доцент Вихър Ковачев и анализирайки всичко изложено до тук, мога да посоча следните по-съществени приноси на труда, които са с важно научно-практическо значение:

1. Дисертационният труд представлява мащабно комплексно проучване на увредите на периферните нерви, спецификата на диагностиката и лечебния подход при всеки един от тях и новите насоки в тази област, което обогатява нашата ортопедично-травматологична литература.
2. Дисертантът обосновава своите научни изводи върху голям собствен опит, извършвайки сравнителен анализ на собствените резултати и данните от литературата.
3. Въвежда и апробира ефективността на функционалния свободен мускулен трансфер (FFMT) в редица варианти: с възможност за анастомози към магистрални съдове; в комбинация с педикулиран локален мускулен трансфер за мобилизиране на две съседни стави; при късно лечение на увреди плексус брахиалис; при случаи след неуспешни предхождащи реконструкции и др.
4. Доказва приложимостта и ефективността на комбинирания мускулно-сухожилен и нервен трансфер при избрани случаи.
5. Въвежда проксимални и дистални нервни трансфери при селективни индикации с цел байпас на наличен невром с последваща резекция и заместване с автоприсадък.
6. Въвежда и потвърждава ефективността на трансферните техники на McKinnon, Oberlin и др.
7. Извъшва за първи път у нас при атипично тазобедрено ендопротезиране нервно протезиране чрез нервен трансфер от n.obturatorius към n. femoralis.
8. Апробира ефективността на тъканното лепило при различните анастомози като допълнение към класическия шев
9. Разработва и предлага терапевтичен алгоритъм за лечение на увредите на периферните нерви.

Позволявам си следните критични бележки, които са предимно от техническо естество:

1. Съдържанието би могло да се изнесе пред текстовата част, с което ползването на труда от читателя ще се облекчи. Същото се отнася и за използваните съкращения.
2. Не всички фотосите и фигури са номерирани, а някои нямат легенди, което затруднява възприемането им.
3. Използването на места на термина *n. tibialis posterior* е неточно и би трябвало да се замени с *n. tibialis*. Вероятно се касае за неволно смесване с термина *m. tibialis posterior*

Направените критични бележки не намаляват стойността на труда, неговата актуалност и значимост.

Във връзка с дисертацията доц. Вихър Ковачев има 17 публикации и доклади в наши и чуждестранни списания, и пред научни форуми у нас и в чужбина.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обобщавайки всичко гореизложено, мога убедено да кажа, че дисертацията на доцент Вихър Манчев Ковачев, д.м., озаглавена „Нови насоки при лечението на периферните нервни увреди“ представлява един комплексен труд върху проблематиката на увредите на периферните нерви, който обогатява родната ортопедично-травматологична литература. Темата е актуална и дисертабилна. Проучванията в труда се базират на дългогодишния опит на дисертанта, на резултатите от експериментални изследвания и на много голям клиничен материал. Направените изводи са обосновани. Дисертацията съдържа редица важни научно-приложни приноси и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, както и на Правилника за приложението му на МУ – Плевен за придобиване на научната степен „Доктор на медицинските науки“

Давам положителна оценка и препоръчвам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на научната степен „Доктор на медицинските науки“ на доцент Вихър Манчев Ковачев, д.м.

14.02.2016

Рецензент:

Проф. д-р мед. Панайот Танчев